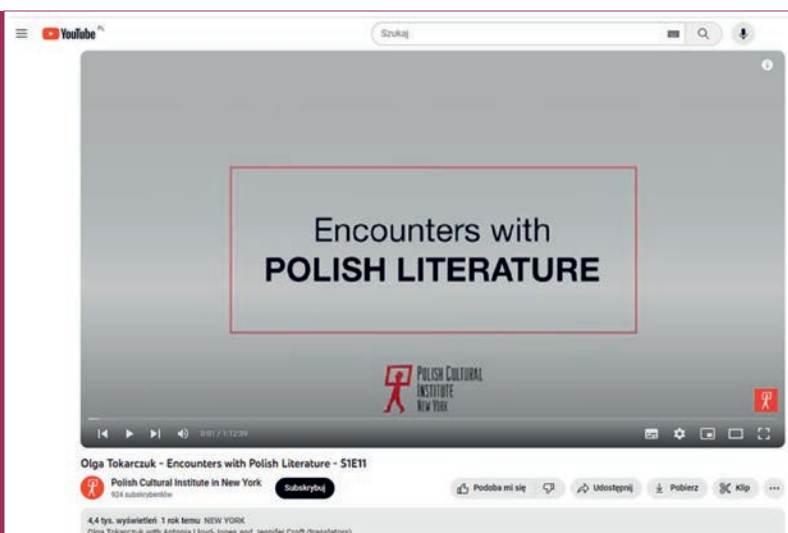

Encounters with Polish Literature

Kolejny interesujący przykład promowania kultury polskiej w Stanach Zjednoczonych stanowi cykl umieszczanych co miesiąc na platformie Youtube filmów w języku angielskim poświęconych polskiej literaturze i czytelnictwu pt. „Encounters with Polish Literature” (pol. *Spotkania z polską literaturą*)⁵. Jest to, mająca swój początek w lutym 2021 r., inicjatywa Instytutu Kultury Polskiej w Nowym Jorku. Od tego momentu do września 2023 r. opublikowano w sieci 33 około godzinnych odcinków (docelowo podzielonych na 3 serie po 12 odcinków), podczas których gospodarz programu David A. Goldfarb dyskutuje z ekspertami o twórczości danego polskiego twórcy, książce czy nurcie w polskiej literaturze.

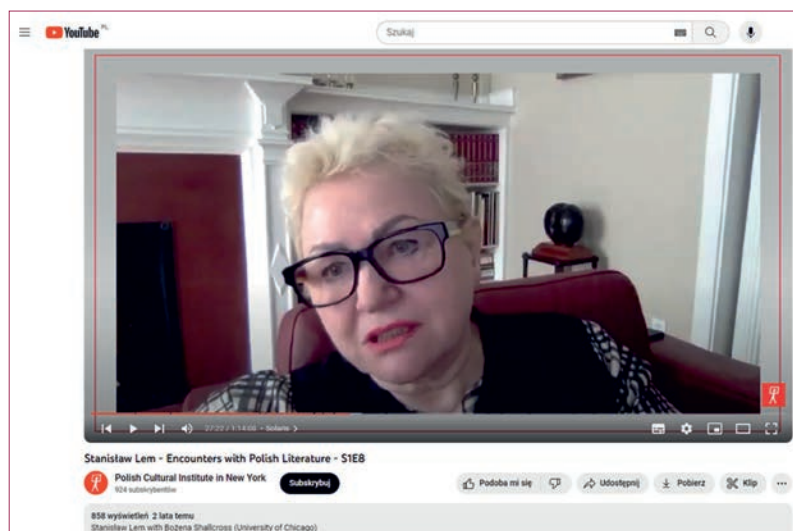
46. Zapowiedź odcinka „Encounters with Polish literature” poświęconego twórczości Olgi Tokarczuk

Źródło: <https://www.youtube.com/watch?v=hHwS8jhJg1g&list=PLKjB8FikQEok6ffsoBZHsC-0tIghmk507N> (dostęp 10.10.2023).

Spektrum poruszanych tematów jest szerokie. Wśród omawianych polskich autorów można odnaleźć, po pierwsze, klasyków jak Adam Mickiewicz, Henryk Sienkiewicz czy Władysław Reymont. Jeszcze częściej poruszana jest twórczość XX-wiecznych pisarzy i poetów jak Bruno Schulz, Witold Gombrowicz, Stanisław Lem, Czesław Miłosz, Wisława Szymborska

5 Jak wspomniano we wstępie, przypadek ten stanowi wyjątek wśród omawianych inicjatyw promujących kulturę polską za granicą. Źródłem wiedzy dla opisu nie była bowiem obserwacja uczestnicząca (jest to wszak inicjatywa prezentowana tylko w internecie) lecz odtworzenie jego przebiegu na bazie dostępnych materiałów promocyjnych oraz rozmów z inicjatorami i realizatorami tego przedsięwzięcia.

czy Tadeusz Różewicz. Wreszcie, autorzy programu omawiają też dorobek twórców współczesnych – Olgi Tokarczuk, Doroty Masłowskiej czy Andrzeja Sapkowskiego. Jeśli jest to możliwe, do programu zapraszani są też żyjący autorzy, aby omówili swoją własną twórczość. Niektóre z filmów koncentrują się z kolei na wybranych obszarach tematycznych, szkole polskiego reportażu (reprezentowanej przez Ryszarda Kapuścińskiego, Filipa Springera czy Magdalenę Grzebałkowską) czy twórcach „Nowej Fali”, która skupiała poetów debiutujących w połowie lat 60-tych XX wieku i naznaczonych wydarzeniami Marca’68 i Grudnia’70 (jak Stanisław Barańczak czy Adam Zagajewski). Co ciekawe, w kontekście zbliżenia polsko-ukraińskiego po agresji Rosji na Ukrainę w lutym 2022 r., w ostatnim czasie część filmów poświęcona została też twórcom ukraińskim, zarówno wieszczowi Tarasowi Szewczence, jak i współczesnym poetom jak Jurij Andruchowycz czy Serhij Żadan. Dobór omawianych autorów (i komentujących ich ekspertów) jest w gestii prowadzącego, który ma w tym obszarze pełną dowolność. Niekiedy omawiane tematy są też dostosowywane do szczególnych wydarzeń, jak np. Roku Schulza 2022⁶.

47. Bożena Shallcross (University of Chicago) omawia twórczość Stanisława Lema

Źródło: <https://www.youtube.com/watch?v=9uab9ZK8Cxs&list=PLKjB8FikQEok6ffsoBZH-sC0tIghmk507N&index=4> (dostęp 10.10.2023).

⁶ Pełna lista filmów dostępna jest pod linkiem: <https://www.youtube.com/channel/UCdhCi-wUyBX6xSRNML2mA1w> (dostęp 10.10.2023).

Prowadzący program David A. Goldfarb to amerykański badacz i tłumacz literatury polskiej. Uzyskał tytuł doktora filozofii na Uniwersytecie Cornell, a następnie pracował m.in. w Barnard College na Uniwersytecie Columbia, ale i w samym Polskim Instytucie Kultury w Nowym Jorku. Publikował teksty na temat twórczości Brunona Schulza, Zbigniewa Herberta czy Witolda Gombrowicza⁷. Goldfarb jest też producentem całej serii "Encounters with Polish Literature", odpowiedzialnym za zaproszenie gości, treść dyskusji, jak i nagranie czy montaż filmu.

48. Gospodarz i producent serii „Encounters with Polish literature”
David A. Goldfarb

Źródło: <https://instytutpolski.pl/newyork/2021/01/12/encounters-with-polish-literature/> (dostęp 10.10.2023).

Z kolei wśród gości dyskutujących o polskiej literaturze pojawiają się głównie amerykańscy tłumacze omawianych dzieł i literaturoznawcy z czołowych uczelni w USA. Często są to Polacy lub badacze polskiego pochodzenia, np. Bożena Shallcross (University of Chicago), Joanna Trzeciak (Kent State University), Joanna Niżyńska (Indiana University), Tamara Trojanowska (University of Toronto), Michał Paweł Markowski (University of Illinois – Chicago) czy Ewa Małachowska-Pasek (University of Michigan). Pojawiają się też krytycy i badacze literatury z Polski, jak Przemysław Czapliński (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu). Podczas dyskusji z prowadzącym krytycy objaśniają amerykańskiemu odbiorcy kontekst

⁷ <https://www.davidagoldfarb.com/> (dostęp 10.10.2023).

powstania danego dzieła i podsuwają sposoby ich interpretacji. Z kolei tłumacze wprowadzają widza w tajniki procesu przekładu polskiej prozy czy poezji. Wskazują często na osobisty i indywidualny stosunek do dzieła literackiego. Opisują też trudności w oddaniu po angielsku języka autora w sposób, który sprawi, iż nie tylko będzie on jasny dla amerykańskiego czytelnika, ale i pozwoli mu nawiązać więź z autorem⁸.

Kanał Youtube prowadzony przez Instytut Kultury Polskiej w Nowym Jorku funkcjonuje od 2018 roku. Początkowo prezentowano na nim krótkie filmy o różnorodnej tematyce, począwszy od spotów przybliżających postać Tadeusza Kościuszki, cykl filmów poświęconych kuchni krajów Grupy Wyszehradzkiej, po te celebrujące 100-lecie odzyskania przez Polskę niepodległości. Wówczas pojawiły się też pierwsze kilkuminutowe filmy poświęcone polskiej poezji, w których tłumacze czytali ulubiony wiersz wybranego twórcy, np. Juliana Tuwima czy Zbigniewa Herberta.

Niejako kontynuacją tej inicjatywy stała się właśnie seria programów „Encounters with Polish Literature”, która przybrała jednak już bardziej rozbudowany (każdy odcinek trwa minimum godzinę) i cykliczny charakter. Filmy te zaczęto publikować w okresie pandemii Covid-19. Wobec bardziej surowych niż w Europie obostrzeń sanitarnych – które przez dłuży niż na Starym Kontynencie czas uniemożliwiały korzystanie z tradycyjnych kanałów promocji – powstała konieczność szerszego wykorzystania różnorodnych serwisów internetowych do promocji polskiej kultury. Jak tłumaczy jedna z organizatorek tego wydarzenia (NJ_R11): „To była odpowiedź na to, co się działo w Covidzie. Bo jak można prezentować książki, jak autor nie może przyjechać? Księgarnie są zamknięte albo mają takie protokoły, że absolutnie nie można tam robić żadnych spotkań z autorami? Uczelnie, które do tej pory były naszym partnerem, absolutnie były zamknięte albo nawet teraz, jak już się otworzyli... (...) I nawet jak je otworzyli, to nie mogły wchodzić osoby z zewnątrz. Było bardzo dużo różnych protokołów bezpieczeństwa, związanych z Covidem”. Nasze badania pokazują, że w tych niekorzystnych warunkach podobnie swe cele realizowały inne podmioty, jak np. Instytut Józefa Piłsudskiego w Nowym Jorku. Co jednak również ważne, szersze wykorzystanie kanałów internetowych było też podyktowane koniecznością dostosowania się do potrzeb nowego (amerykańskiego) odbiorcy, dla którego internet stał się jednym z podstawowych kanałów korzystania z kultury. Jak podkreślali badani, pandemia Covid-19 stała się więc paradoksalnie swoistym akceleratorem zmian w codziennych

⁸ <https://instytutpolski.pl/newyork/2021/01/12/encounters-with-polish-literature/> (dostęp 10.10.2023).

praktykach promocyjnych polskich instytucji kultury za granicą (por. Dąbrowski i in. 2024b).

Głównym celem inicjatywy „Encounters with Polish Literature” jest pogłębienie wiedzy odbiorcy amerykańskiego w obszarze polskiej literatury. Jest to o tyle ważne, iż – jak zaznaczają w swych oficjalnych materiałach inicjatorzy tej serii – polscy twórcy już wcześniej silnie zaznaczyli swe miejsce w Ameryce: „Punktów styku polskich pisarzy z kulturą Ameryki Północnej jest więcej, niż wielu czytelnikom się wydaje. Weźmy pod uwagę długą karierę Czesława Miłosza na Uniwersytecie Kalifornijskim w Berkeley i na scenie poetyckiej Bay Area [rejon zatoki San Francisco – przyp. autor], popularność Wisławy Szymborskiej w tłumaczeniu na język angielski lub sposób, w jaki nowojorczycy odnaleźli pocieszenie w «Spróbuj opiewać okaleczony świat» Adama Zagajewskiego po 11 września”⁹. Z drugiej strony, jak zaznacza jedna z badanych (NJ_R11): „troszkę ciężko jest wypowiadać się na temat, który jest nośny, a który nie, bo jednak z punktu widzenia osoby, która jest z Polski, to też trudno mi do końca powiedzieć, które dla Amerykanów są jakieś takie odkrywcze i zupełnie czytelne i fascynujące. Na pewno jest tam dużo nazwisk, które są w Stanach *noname* w pewnym sensie”.

Z kolei kolejny z badanych wskazuje, iż ideą tego przedsięwzięcia było opowiedzenie o polskiej literaturze językiem znanym bardziej amerykańskiemu odbiorcy [NJ_R24]: „zrobiliśmy to po to, aby amerykańscy wykładowcy, czy amerykańscy badacze literatury opowiadali o polskiej literaturze Amerykanom, żeby to nie byli Polacy, których ja już nie mogę słuchać, jak opowiadają o polskiej literaturze zagranicą, bo oni nie zdają sobie sprawy do końca, co ci ludzie [Amerykanie – przyp. autor] przeczytali w życiu i czego oni mogą nie zrozumieć z tego, co ci ludzie mówią. (...) i takie rzeczy się przydają Polakom, bo my myślimy, że Słowacki, Mickiewicz. Instytut Adama Mickiewicza, nikt nie wie, kto to jest Mickiewicz”. Ponadto, jest to ważne źródło wiedzy dla osób interesujących się tym obszarem kultury (czy uczącym się o nim) (NJ_R11): „ta seria odpowiada na to, że tak naprawdę polonistów i sławistów w Stanach jest bardzo mało. I to są głównie, nie ukrywajmy, takie kierunki, które też wymierają. Bo ile jest osób, które chcą się uczyć języka polskiego czy sławistów? To jest trudna sprawa, żeby to utrzymać. A wydaje mi się, że ta seria odpowiada też na taką potrzebę pewnych źródeł, wiedzy”.

Liczba wyświetleń filmów w serwisie Youtube waha się od kilkuset do kilku tysięcy. Największą widownię (ponad 4,4 tys. osób) zgromadziło

⁹ <https://instytutpolski.pl/newyork/2021/01/12/encounters-with-polish-literature/> (dostęp 10.10.2023).

spotkanie z 2022 r. poświęcone twórczości Olgi Tokarczuk, co nie dziwi, jeśli uwzględnić, iż uzyskana przez nią literacka Nagroda Nobla odbiła się szerokim echem na świecie. Stosunkowo często oglądano też programy poświęcone Witoldowi Gombrowiczowi (2 tys.), Bruno Schultzowi (1,8 tys.) czy Andrzejowi Sapkowskiemu (1,6 tys.). Zdaje się to zatem potwierdzać wspomnianą wcześniej tezę jednego z rozmówców, iż do szerszego grona słuchaczy trafiają głównie twórcy współcześni i/lub odnoszący się w swych dziełach do bardziej uniwersalnych doświadczeń, niż np. trudna do interpretacji w kontekście amerykańskim twórczość Adama Mickiewicza.

Działania promujące premiery kolejnych odcinków koncentrują się na zapowiedziach publikowanych na stronie internetowej, poprzez newsletter docierający do tysięcy odbiorców i posty w sieciach społecznościowych Instytutu Kultury Polskiej w Nowym Jorku (Instagramie, Twitterze czy Facebooku).

49. Zapowiedź odcinka „Encounters with Polish Literature” na Instagramie Instytutu Kultury Polskiej w Nowym Jorku

Źródło: <https://www.instagram.com/p/Cu9iiXlsn6z/> (dostęp 10.10.2023).

W niektórych przypadkach stosuje się też płatną promocję w mediach społecznościowych i w mediach polonijnych, jak np. gazecie „Biały Orzeł”. Kolejne odcinki propaguje też sam prowadzący David A. Goldfarb, współpracujący z Instytutem krytycy literaccy oraz występujący eksperci-tłumacze w swoich sieciach, np. poprzez strony macierzystych uczelni czy instytucji. Z powodu ograniczeń finansowych wykorzystanie dodatkowych kanałów promocji, np. w mediach amerykańskiego mainstreamu nie jest możliwe (NJ_R11): „Generalnie za wszystko trzeba zapłacić (...) [Koszty promocji w mediach amerykańskich są – przyp. autor] kosmiczne. Jeśli chodzi o <<Encounters...>>, to wiadomo, jest to troszkę taka poczta pantoflowa,

czyli po prostu ludzie sobie mówią, że coś takiego jest. Kiedy był odcinek z Tokarczuk, to myśmy wykupili reklamę w „Brooklyn”, to jest taki magazyn tutaj. To jest drogie. Ja nie pamiętam, ale myśmy chyba zapłacili za to... To w tysiącach dolarów. Bo <<Biały Orzeł>> [pismo polonijne – przyp. Autor], to nie są takie drogie rzeczy”.

W efekcie, jak zaznacza przedstawicielka Instytutu (NJ_R11), organizatorzy otrzymują pozytywne opinie odbiorców, choć są one głównie wydawane przez środowisko branżowe: „mamy taki duży feedback mailowy. To znaczy ludzie piszą, jacyś profesorowie: «jaka świetna seria». Też w Polsce ma ta seria duży oddźwięk. Instytut Książki też pisał kiedyś na swojej stronie, że coś takiego jest robione. To nie jest tak mierzalne, że ja będę miała recenzję sztuki albo wystawy w gazecie. To jest troszkę taki organiczny zasięg. Ja nie mogę czyichś indywidualnych opinii publikować i mówić, że to jest taka świetna seria. Ale mam feedback, że to jest super, że to się sprawdza”.

Co do rezultatów tych działań, sami przedstawiciele Polskiego Instytutu Kultury w Nowym Jorku nie mają jednak pewności, w jakim stopniu inicjatywa „Encounters with Polish Literature” przyczynia się do zwiększenia wiedzy o polskiej literaturze (i w ogóle do podniesienia czytelnictwa). Również wobec ograniczonych środków finansowych nie są bowiem w tym obszarze prowadzone pogłębione badania ewaluacyjne. Jak zauważa jeden z badanych (NJ_R11): „czy dzięki np. serii «Encounters with Polish Literature» przeciętny Amerykanin zacznie czytać więcej literatury? Nie wiem. Ciężko mi to zmierzyć. Bo też pytanie, ile przeciętny Amerykanin w ogóle czyta? I ile czyta obcojęzycznej literatury?”.

Seria umieszczanych na portalu Youtube filmów „Encounters with Polish Literature” to przykład nowoczesnej formy promocji polskiej literatury, która nakierowana jest na niepolskiego odbiorcę. Jak się jednak wydaje, i co potwierdzają wyniki prowadzonych badań (por. Dąbrowski i in. 2024b), jedną z barier w dalszym promowaniu polskich poetów i pisarzy w prezentowany sposób może być zbyt elitarny i akademicki charakter prowadzonych dyskusji, podczas których jeden krytyk dyskutuje z innym w nieco mało przystępny dla „przeciętnego” odbiorcy sposób. Być może poruszana tematyka dyskusji powinna być też rozszerzona o nowe tematy (np. literaturę fantastyczną, prozę kryminalną czy komiks) i twórców reprezentujących literaturę popularną (np. autorów takich jak Remigiusz Mróz, Jakub Żulczyk, Szczepan Twardoch, Marek Krajewski, Katarzyna Bonda itd.).

UIC UNIVERSITY OF ILLINOIS CHICAGO UIC.edu Campus Map ACADEMICS PROGRAMS PEOPLE ABOUT SCHOOL OF LCSL

Polish, Russian, and Lithuanian Studies
School of LCSL - College of Liberal Arts and Sciences

“Encounters with Polish Literature”

Posted on August 30, 2022

Hello all,
Our Professor and Head, Department of Slavic and Baltic Languages and Literatures, Michal Makowski recently recorded a long material and has partnered with [The Polish Cultural Institute in New York City](#) for their [YouTube series](#).

50. Zapowiedź odcinka „Encounters with Polish Literature” na stronie University of Illinois Chicago

Źródło: <https://prls.uic.edu/news-stories/encounters-with-polish-literature/> (dostęp 10.10.2023).

UCL Home Prospective students Current students Staff **Open** Search UCL website, programs, events, courses, people and more

UCL SCHOOL OF SLAVIC AND EAST EUROPEAN STUDIES (SSEES)

UCL Home > UCL School of Slavonic and East European Studies (SSEES) > Encounters with Polish Literature with Dr Katarzyna Zechenter

Encounters with Polish Literature with Dr Katarzyna Zechenter

28 April 2023

Dr Katarzyna Zechenter, Associate Professor in Polish Studies appeared as a guest speaker on the **Encounters with Polish Literature** video series, in the episode “Times Fab” – The New Wave in Polish Poetry. The series is created by the Polish Cultural Institute in New York and is for anyone interested in literature and the culture of books and reading.

• [More about the Encounters with Polish Literature series.](#)

51. Zapowiedź odcinka „Encounters with Polish Literature” na stronie University College London

Źródło: <https://www.ucl.ac.uk/ssees/news/2023/apr/encounters-polish-literature-dr-katarzyna-zechenter> (dostęp 10.10.2023).